

(1) (10 pt)

A Perrin kísérlet megértéséhez először oldjuk meg a két-dimenziós Brown mozgás következő változatát: ℓ rácállandójú négyzetrácson egy részecske τ időközönként, egyenlő valószínűséggel ugrik a négy szomszédos rácspont egyikébe, s az egymást követő lépések függetlenek egymástól. A részecske az $(x_0 = 0, y_0 = 0)$ pontból indul.

Határozzuk meg a $t = N\tau$ idő alatti várható elmozdulást, $\sqrt{\langle r^2 \rangle} = \sqrt{\langle x_t^2 \rangle + \langle y_t^2 \rangle}$ -t!

(2) (20 pt)

Perrin kísérletében (Fig.1.) kolloid részecskék mozgását vizsgálták híg, vizes oldatban. A részecskék sugara $a = 0.52\mu m$, $\tau = 30s$ -ként mérték a helyzetüket, s az ábrán látható négyzetrács rácállandója $3.125\mu m$. Becsüljük meg a kolloid részecskék diffúziós együtthatóját kétféleképpen: (a) a kezdő és a végpont közötti elmozdulásból, feltételezve, hogy a mozgás diffúzív, és (b) a τ idő alatti ugráshosszok négyzetének átlagából!

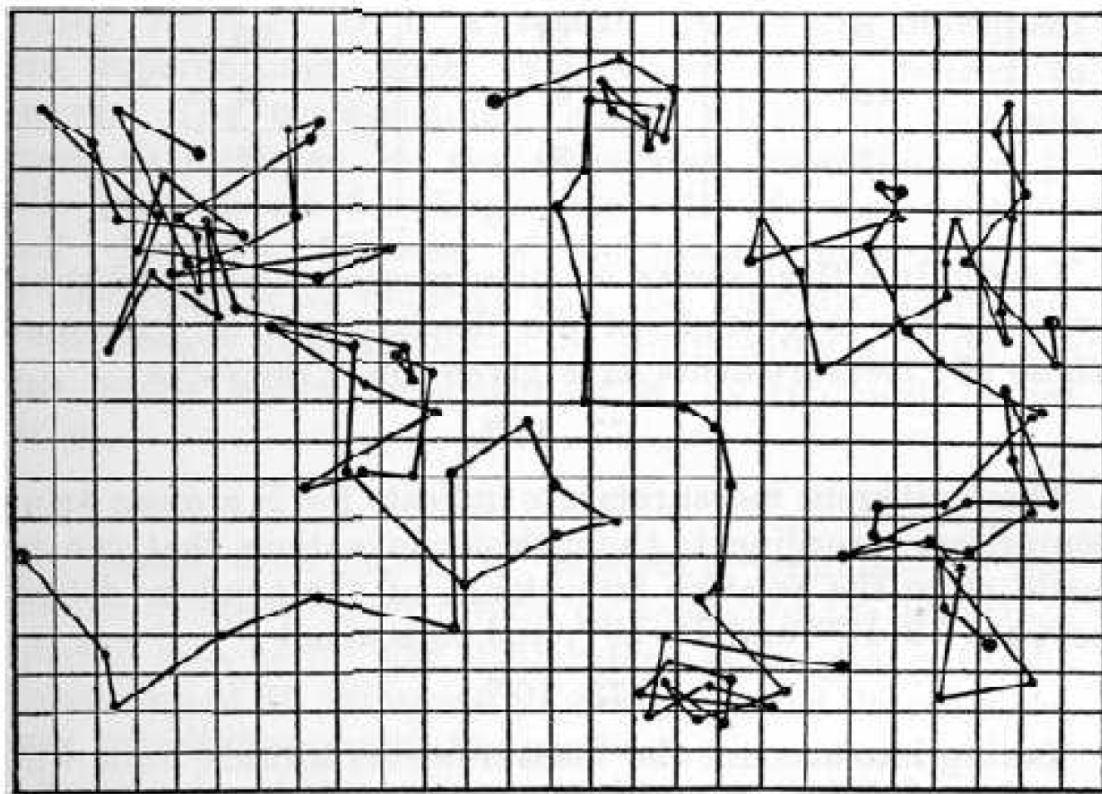

FIG. 1: Tracings of the motion of three colloidal particles of radius $0.52\mu m$ as seen under the microscope in J. Perrin's experiments. Successive positions every 30 seconds are joined by straight line segments. The mesh size is $3.125\mu m$.

(3) (15 pt)

Használjuk a (2) feladat eredményét, valamint a Brown mozgás Langevin féle leírásának eredményeképp kapott kifejezést a kolloidrészecskék diffúziós együtthatójára, s becsüljük meg az Avogadro számot! A kolloidrészecskék sűrűségét tekinthetjük vízhez közelinek, a hőmérsékletet pedig szobahőmérsékletnek.

(4) (15 pt)

Tegyük fel, hogy a kolloidrészecskék diffúziós együtthatójára kapott kifejezés extrapolálható molekuláris szintre. Milyen értéket kapunk egy nem túlságosan nagy molekula vízben történő termális mozgásának diffúziós együtthatójára? És egy biológiai molekulára (pl. DNS)?

(5)

Nem kötelező, bármikor beadható az év folyamán. Azoknak írtam ki, akik érdeklődnek a köz által vitatott kérdések iránt (az évvégi jóindulatú kerekítéseknel figyelembe veszem a megoldást).

Keressünk meg Budapest, Miskolc, Szeged és Prága meteorológiai állomásainak hőmérsékleti adatsorait. Töltsük le az adatsorokat, s határozzuk meg az átlagos évi hőmérsékleteket és azok fluktuációit! Hasonlítsuk össze a városok átlaghőmérséklei közötti különbségeket a hőmérsékletek szórásával!